

УДК 343.343.5

ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПИТАННЯ УХИЛЕННЯ ВІД ПРИЗОВУ НА СТРОКОВУ ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ, ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ ЗА ПРИЗОВОМ ОСІБ ОФІЦЕРСЬКОГО СКЛАДУ ОКРЕМИХ КРАЇН ПОСТРАДЯНСЬКОГО ПРОСТОРУ

Роман КАТОРКІН,

ад'юнкта кафедри кримінального права та кримінології факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

АНОТАЦІЯ

У статті розглядається зарубіжний досвід установлення кримінальної відповідальності за ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу. Досліджуються різноманітні способи комплектування збройних сил. Проводиться правовий аналіз кримінального законодавства в указаній сфері країн колишнього СРСР: Республіки Білорусь, Республіки Молдова, Грузії, Азербайджанської Республіки, Республіки Вірменія, Республіки Казахстан. Запропоновано впровадити деякі положення в кримінальне законодавство України.

Ключові слова: ухилення, призов, строкова військова служба, ухиянт, склад злочину, Кримінальний кодекс.

EXPERIENCE IN THE LEGAL REGULATION OF THE ISSUE OF EVASION FROM COMPULSORY MILITARY SERVICE, OFFICERS' MILITARY SERVICE OF SOME COUNTRIES OF THE FORMER USSR

Roman KATORKIN,

Postgraduate Student at the Department of Criminal Law and Criminology
of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs

SUMMARY

The article examines the foreign experience of establishing criminal liability for the evasion from compulsory military service, officers' military service. Various ways of assembling armed forces are explored. The criminal legislation in this area of the former USSR countries: the Republic of Belarus, the Republic of Moldova, Georgia, the Republic of Azerbaijan, the Republic of Armenia, the Republic of Kazakhstan has been analyzed. It is proposed to introduce some provisions in the criminal legislation of Ukraine.

Key words: evasion, recruitment, military service, hanger-back, corpus delicti, the Criminal Code.

Постановка проблеми. Ураховуючи непростий історичний період, що переживає Україна, порушення порядку комплектування збройних сил ставить під загрозу не тільки публічну безпеку й порядок, а й саму державність, суверенність і незалежність. З огляду на підвищену суспільну небезпеку ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу, законодавець зарахував це діяння до злочину.

Розгляд указанного діяння як злочинного не є унікальним, навпаки, в законодавстві значної кількості країн установлена кримінальна відповідальність за ухилення від призову на строкову службу.

Зрозуміло, що кримінальний закон має застосовуватися в останню чергу, а не бути панацеєю у вирішенні проблеми, однак, ураховуючи обставини, що склалися в Україні, такий крок є вимушеним. У цьому питанні актуальним є встановлення справедливого, ефективного та гуманного покарання. Для досягнення вказаної мети доцільно запозичити позитивний досвід у вирішенні проблеми встановлення кримінальної відповідальності за ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу інших держав.

Розпад СРСР став відправною точкою для самостійного розвитку законодавства (в тому числі й кримінального) країн, що входили до його складу. Більше ніж 26 років пройшло з того моменту, тому, звісно, законодавство кожної з них зазнало суттєвих змін. Деякі з таких держав навіть мають схожі проблеми, що й Україна (бойові дії на власній

території, іноземна й терористична агресія, поширення сепаратистських настроїв тощо).

Актуальність теми дослідження. Ураховуючи вищенаведене, вважаємо за доцільне розглянути і проаналізувати законодавство деяких країн пострадянського простору у сфері регулювання питання встановлення кримінальної відповідальності за ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу. Таке дослідження допоможе виявити можливі шляхи модернізації власного законодавства в зазначеній сфері.

Стан дослідження. Зарубіжний досвід установлення кримінальної відповідальності за те чи інше суспільно небезпечне діяння досліджували різні вчені, серед яких особливий внесок зробили праці Ю.В. Александрова, М.І. Бажанова, І.О. Бандурки, В.І. Борисова, О.О. Дудорова, В.П. Смелянова, В.А. Клименка, М.І. Коржанського, О.М. Костенка, В.В. Кузнецова, М.І. Мельника, А.А. Піонтовського (сина), С.І. Селецького, С.Л. Стрельцова, В.Я. Тація, О.О. Титаренка, В.М. Трубникова, М.І. Хавронюка, І.І. Хохлової, В.В. Шаблістого та ін. Незважаючи на це, дослідження іноземного досвіду правового регулювання ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу майже не проводились, що й стало додатковим аргументом під час обрання теми наукової статті.

Метою й завданням статті є здійснення правового аналізу кримінального законодавства окремих країн пострадянського простору у сфері регулювання питання ухи-

лення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу.

Виклад основного матеріалу. У світі не існує єдиного порядку комплектування армії (взагалі навіть не всі країни її мають). Можна виділити два основні способи поповнення збройних сил:

1. За контрактом. У багатьох демократичних країнах установлений саме такий порядок комплектування власної армії, адже він має суттєву перевагу – добровільність. Особа йде на службу з власної волі (з патріотичних мотивів, бажання заробити, побудувати кар'єру тощо), без примусу чи обов'язку. Так вона робить власний вибір, приймає зважене рішення.

2. За призовом. У такому разі особа призивається державою на військову службу з ініціативи держави, а в разі невиконання громадянином свого обов'язку держава може застосовувати інститут примусу. Як правило, такий спосіб комплектування застосовується:

а) в разі наявності історичних традицій (служіння в армії – ніби державний ритуал, що шанується в суспільстві та передається з покоління в покоління (наприклад, до таких держав можна зарахувати Швейцарію));

б) в разі несприятливого соціально-економічного стану (держава фінансово не може дозволити собі контрактну армію) або так званого «архаїзму в законодавстві» (деякі країни колишнього СРСР, Африки тощо);

в) в разі існування реальної терористичної загрози або ймовірної інтервенції (агресії (реальної чи потенційної)) з боку інших держав (Туреччина, Ізраїль, деякі країни Африки та колишнього СРСР (у тому числі й Україна)).

Зрозуміло, що саме остання категорія країн найбільше потребує такого порядку комплектування армії, адже в такій ситуації кожен потенційний солдат на вагу золота, а перед державою стоїть загроза самого існування. Останнім часом до таких країн, на превеликий жаль, належить й Україна, адже окупація АР Крим і кровопролитні бої з терористичними військами на сході держави є тому підтвердженням. У такій ситуації майже неможливо повністю задовольнити кадрові потреби армії шляхом контрактного набору військовослужбовців, тому держава змушена проводити призови на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу й установлювати за їх ухилення кримінальну відповідальність.

Ми не визначаємо в цій класифікації змішаний порядок комплектування збройних сил, так як критерієм її побудови є наявність або відсутність самого факту призову.

Ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу – це злочин, передбачений статтею 335 Кримінального кодексу України. Зміст статті повністю дублює її назву, а санкція передбачає обмеження волі на строк до трьох років [1].

У Республіці Білорусь також існує призов на строкову військову службу. Стаття 435 Кримінального кодексу цієї держави має назву «Ухилення від заходів призову на військову службу», складається з двох частин і примітки. Частина перша передбачає покарання у вигляді штрафу, або арешту, або обмеження волі на строк до двох років, позбавлення волі на той самий строк за ухилення від заходів призову на військову службу [2].

Отже, диспозиція першої частини статті повністю дублює її назву. Під час розгляду змісту частини першої вказаної статті виникає питання щодо доцільності такого розміру можливих санкцій (від невизначеного розміру штрафу (чомусь) до позбавлення волі на строк до двох років). Уважасмо такий підхід дискусійним і потенційно небезпечним із погляду можливого виникнення корупційного фактору (великий спектр можливих санкцій теоретично може дати судовій гілці влади змогу використовувати суб'єктивний підхід під час вирішення тієї чи іншої справи).

Частина 2 статті 435 Кримінального кодексу Республіки Білорусь передбачає покарання у вигляді обмеження волі на строк до п'яти років або позбавлення волі на той самий строк за ухилення від заходів призову на військову службу, що скоєне шляхом умисного заподіяння собі тілесного ушкодження, або симуляції хвороби, або підробки документів чи іншого обману [2].

Уважаємо, диференціація покарання залежно від способу скоєння досліджуваного нами злочину заслуговує на увагу, проте виникає відчуття недостатнього опрацювання цієї думки в змісті частини другої статті 435 Кримінального кодексу досліджуваної нами держави. Видається, було б цікавим подальше розмежування цього виду злочинів (а отже, і встановлення різних покарань) залежно від способу їх скоєння, мотивів тощо; додавання інших способів скоєння вказаного злочину, побудова логічної «ієрархії тяжкості злочину» на основі різних способів його вчинення.

Згідно з приміткою до статті 435 цього нормативно-правового акта, особа, яка вчинила злочин, передбачений частиною 1 цієї статті може бути звільнена від кримінальної відповідальності, якщо діяння скоєно внаслідок збігу тяжких обставин [2].

Так, законодавець може звільнити особу від кримінальної відповідальності, якщо злочин скоєно без обтяжуючих обставин (передбачених у частині 2 статті 435) і внаслідок збігу тяжких обставин. Однак не розкривається ні поняття «тяжкі обставини», ні їх перелік, що дає можливість Феміді вирішувати справи на власний розсуд, тобто допускається суб'єктивізм з боку влади.

КК Молдови також передбачає кримінальну відповідальність за ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу. Стаття 353 цього нормативно-правового акта має назву «Ухилення від строкової служби, скороченої військової служби або військової служби резервістів, призваних на військові збори або за мобілізацією». Стаття складається з однієї частини, в якій установлюється, що ухилення від строкової військової служби, скороченої військової служби або військової служби резервістів, призваних на військові збори або за мобілізацією, шляхом заподіяння ушкодження, симуляції хвороби, фальсифікації документів чи іншого обману карається штрафом до 650 умовних одиниць або неоплачуваною працею на користь суспільства на строк від 100 до 150 годин [3].

Отже, в КК Молдови перелічені способи вчинення цього злочину, що, безперечно, є позитивним моментом, однак дещо незрозуміле в цьому випадку використання словосполучення «іншого обману» (які ж саме «інші обмани?»), навіщо тоді було перелічувати деякі способи?) та відсутність прив'язки способу вчинення злочину до конкретного покарання (так законодавець не розрізняє певні способи скоєння цього покарання як обтяжуючі обставини).

Стаття 356 КК Грузії має назву «Ухилення призовників від військової чи альтернативної трудової служби». Складається вона з трьох частин. Перша – «Ухилення призовників від військової служби, в тому числі шляхом симуляції хвороби, заподіяння будь-якого ушкодження, використання фальшивого документа чи іншої омани, – карається штрафом або позбавленням волі на строк до трьох років» [4].

Ця норма досить схожа на синтез КК Республіки Білорусь і КК Республіки Молдова: законодавець не визначає конкретні суми штрафу (або його межі) та відразу ж перелічує способи ухилення від призову на строкову службу (перелік не вичерпний), однак не визначає, які з них більш суспільно небезпечні, а які – менш (вид покарання та його тяжкість також не прив'язані до способу).

Друга частина вказаної статті передбачає покарання у вигляді штрафу або суспільно корисної праці на строк від ста вісімдесяти до двохсот годин або позбавлення волі на

строк до одного року за ухилення від альтернативної трудової служби [4].

Як ми бачимо, законодавець Грузії виділяє в окрему групу ухилення від альтернативної трудової служби. Цей злочин передбачає більш м'яке максимальне покарання (не до двох років позбавлення волі, а до одного), а отже, містить меншу суспільну небезпеку, на думку законодавця. Видається, розгляд ухилення від альтернативної трудової служби окремо від строкової військової є доволі цікавим і дискусійним.

У частині третій статті 356 КК Грузії передбачено покарання у вигляді позбавлення волі на строк від двох до п'яти років за вчинення діяння, передбачене першою або другою частиною цієї статті, скоєне у військовий час чи під час надзвичайного стану [4].

Отже, кваліфікуючою обставиною є обстановка – військовий час або введення надзвичайного стану. Ми повністю підтримуємо думку, що за вказаних обставин ступінь суспільної небезпеки вказаних діянь є набагато вищим, а тому за їх скоєння доцільно застосовувати більш жорстке покарання. На нашу думку, в КК України доцільно ввести подібну норму.

Стаття 357 КК Грузії має назву «Ухилення від резервної військової служби». У ній передбачено покарання у вигляді накладення суспільно корисної праці на строк від ста вісімдесяти до двохсот двадцяти годин чи позбавлення волі на строк до одного року за ухилення осіб від резервної служби, скоєне після накладення адміністративного стягнення за таке саме діяння [4].

Безперечно, відсутність військового резерву може більше вдарити по обороноспроможності держави, а тому ухилення від резервної військової служби становить суспільну небезпеку. Ця норма досить схожа на ухилення від призову на військову службу осіб офіцерського складу в Україні, адже останні знаходяться у військовому запасі (резерві). Видається, досить цікаво виглядає ідея виділити це діяння в окрему статтю КК України або хоча б частину статті 335, установивши окреме покарання. Спірним є визначення ступеня тяжкості такого покарання. У Грузії, як ми бачимо, за ухилення від резервної військової служби – більш м'яке покарання, ніж за ухилення від строкової військової служби. В Україні різниця в покаранні за ухилення від призову на строкову військову службу та за ухилення від призову на військову службу осіб офіцерського складу не передбачена статтею 335 КК України. Уважаємо, що доцільно переглянути цей стан речей. Крім того, не можна не відмітити фактор повторності діяння, передбачений у статті 357, доцільність наявності якого є дискусійною.

В Азербайджані ухилення від призову на строкову службу також заборонено КК. Стаття 321 має назву «Ухилення від проходження військової служби». Ця стаття складається з двох частин. Перша частина (321.1) установлює, що ухилення без законних підстав від чергового призову на військову службу або від призову за мобілізацією з метою ухилення від проходження військової служби карається позбавленням волі на строк до двох років [5].

Отже, азербайджанський законодавець пішов чи не найпростішим шляхом: не став виділяти окремі (менш або більш суспільно небезпечні) способи скоєння цього злочину (подібна ситуація сьогодні існує й в Україні), а просто зафіксував заборону скоєння цього виду злочину, встановивши максимальне покарання – до двох років позбавлення волі. На нашу думку, такий підхід потребує доопрацювання та вдосконалення. Крім того, назва статті не зовсім точно відображає її зміст, адже теоретично ухилятися від проходження військової служби може й уже призваний солдат, який при цьому не ухилявся від самого призову.

Частина друга статті 321 КК Азербайджану (321.2) закріплює, що те саме діяння, скоєне у військовий час, карається на строк від трьох до шести років [5].

Як ми бачимо, вищевказана норма схожа на частину 3 статті 356 КК Грузії. Уважаємо, що її існування є цілком логічним і правильним.

Стаття 327 КК Вірменії має назву «Ухилення від проходження військової служби, тренувальних зборів чи мобілізації». Ця стаття складається з трьох частин. Перша частина закріплює, що ухилення від чергового призову на строкову військову службу, від тренувальних зборів чи мобілізації за відсутністю законних підстав для звільнення від цієї служби карається штрафом у розмірі від трьохсоткратного до п'ятисоткратного розміру заробітної плати, або арештом на строк не більше ніж два місяці, або позбавленням волі на строк не більше ніж два роки [6].

Частина 1 статті 327 КК Вірменії досить схожа на частину 1 статті 321 КК Азербайджану, за винятком установлення кримінальної відповідальності за ухилення від тренувальних зборів.

Частина 2 вказаної статті зазначає, що те саме діяння, скоєне:

- 1) шляхом заподіяння собі тілесного ушкодження або симуляції хвороби;
- 2) шляхом підробки документів чи обману, – карається арештом на строк від трьох місяців або позбавленням волі на строк від одного до п'яти років [6].

Отже, законодавець Вірменії, на відміну від сусіднього Азербайджану, встановлює кваліфікуючі ознаки цього злочину – способи його скоєння (шляхом заподіяння собі тілесного ушкодження або симуляції хвороби, шляхом підробки документів чи обману). Думається, такий підхід є цікавим, однак усе ж такі в досліджуваній нами нормі існують певні суперечливі моменти. По-перше, перелік способів є досить обмеженим (наприклад, можна додати спосіб – підкуп (медичного працівника, працівника військомату тощо)). По-друге, діапазон покарання досить широкий (від арешту на строк до трьох місяців до позбавлення волі до п'яти років), а вид і тривалість покарання не прив'язані до конкретних способів (законодавець, отже, вважає ці способи однорідними за своєю суспільною небезпекою). Варто відмітити, що вказана норма схожа на частину 2 КК Республіки Білорусь.

У частині 3 статті 327 КК Вірменії вказано, що діяння, передбачені в двох попередніх частинах цієї статті, скоєні під час військового стану, війни або в бойовій обстановці, караються позбавленням волі на строк від чотирьох до восьми років [6].

Отже, в КК Вірменії передбачені особливо кваліфікуючі ознаки злочину у вигляді ухилення від проходження військової служби, тренувальних зборів чи мобілізації – скоєння цього діяння в певній обстановці (військовий стан, війна чи бойова обстановка).

Подібний підхід є доволі цікавим, можливо, до КК України також доцільно внести подібну норму.

Стаття 387 КК Казахстану має назву «Ухилення від військової служби» та складається з двох розділів і приміток. У першому розділі вказано, що ухилення від призову на військову службу за відсутності законних підстав для звільнення від цієї служби карається штрафом у розмірі до однієї тисячі місячних розрахункових показників, або виправними роботами в тому самому розмірі, або позбавленням волі на той самий строк [7].

Отже, за ухилення від призову на військову службу передбачено чотири види покарання: штраф, виправні роботи, обмеження або позбавлення волі. Ураховуючи те, що останні два види покарань є доволі не тривалими (до одного року), думається, що вказаний спектр покарань за ухилення від військової служби є більш гуманним та обгрунтованим, ніж, наприклад, список можливих покарань, передбачений частиною 1 статті 435 КК Білорусі, де

максимальним покаранням є позбавлення волі на строк до двох років. Крім того, позитивним є встановлення нижніх і верхніх меж штрафу і строку виправних робіт.

Частина 2 вказаної статті зазначає, що те саме діяння, вчинене:

1) шляхом заподіяння шкоди власному здоров'ю;

2) шляхом симуляції хвороби; шляхом підробки документів чи іншого обману, – карається штрафом у розмірі до трьох тисяч місячних розрахункових показників, або виправними роботами в тому самому розмірі, або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк [7].

Як ми бачимо, подібні норми існують і в КК Республіки Білорусь, Азербайджанській Республіці та деяких інших державах, а тому частина 2 статті 387 КК Казахстану має подібні недоліки та переваги.

У примітці до статті законодавець установлює, що призовник звільняється від кримінальної відповідальності, якщо до направлення органом, що проводить розслідування, справи до суду він добровільно з'явився на призовий пункт [7].

Уважаємо, що доцільність існування цієї норми є досить спірною, адже, з одного боку, особа все ж таки поповнює за таких обставин збройні сили, що є, безперечно, позитивним моментом, однак водночас своїми діями вона спричиняє певні незручності (до останнього не відомо, чи поповнить вона військові ряди) та підриває встановлену процедуру комплектування війська. Указані дії теоретично можуть знижувати обороноспроможність держави.

Стаття 225 КК Узбекистану має назву «Ухилення від військової чи альтернативної служби» та складається з трьох частин.

Назва цієї статті, як і в КК Азербайджанської Республіки та в КК Республіки Казахстан, є дещо суперечливою, адже не досить відповідає її змісту. Було б правильніше все ж таки додати в назву слово «призов» і викласти, наприклад, у такій редакції: «Ухилення від призову на військову чи альтернативну службу».

У першій частині цієї статті зазначено, що ухилення громадян без поважної причини від призову на строкову військову чи альтернативну службу, зарахування на службу в мобілізаційний призовний резерв чи проходження служби в резерві Збройних Сил Республіки Узбекистан, учинене після застосування адміністративного стягнення за те саме діяння, карається штрафом до п'ятдесяти мінімальних розмірів заробітної плати, чи обов'язковими громадськими роботами до трьохсот годин, або виправними роботами до двох років [8].

Отже, санкція ч. 1 ст. 225 КК Узбекистану не передбачає обмеження чи позбавлення волі на певний строк. Досить складно оцінити: добре це чи погано? Скоріше за все оцінка має залежати від наявності чи відсутності об'єктивної зовнішньої або внутрішньої загрози (військової, терористичної тощо).

Частина 2 цієї статті вказує, що ті самі діяння, скоєні:

а) шляхом спричинення собі тілесного ушкодження;

б) шляхом підробки документів або іншого обману, – караються штрафом до ста мінімальних розмірів заробітної плати, чи обов'язковими громадськими роботами від трьохсот до трьохсот шістдесяти годин, або обмеженням волі від одного року до трьох, чи позбавленням волі до трьох років.

Частина 3 закріплює покарання у вигляді обмеження волі від трьох до п'яти років або позбавлення волі від трьох до п'яти років [8].

Висновки. Ухилення від призову на строкову військову службу – злочин, передбачений кримінальними кодексами багатьох країн пострадянського простору. Кримінальна ж відповідальність за ухилення від призову на військову службу осіб офіцерського складу зустрічається рідше. Деякі країни (Грузія) винесли подібну норму в окрему статтю,

що є, на нашу думку, доволі цікавим рішенням. Можливо, відділення злочину у вигляді ухилення від призову на строкову військову службу від злочину у вигляді ухилення від призову на військову службу осіб офіцерського складу різними статтями (з установленням різних санкцій) потрібно впровадити й у КК України.

Найрозповсюдженішими недоліками статей, що передбачають кримінальну відповідальність за ухилення від призову на строкову військову службу в КК розглянутих нами країн, є неконкретизованість і розпливчатість покарань.

Дискусійною є думка щодо доцільності встановлення деяких способів учинення досліджуваного нами злочину як кваліфікуючих ознак. З одного боку, такий підхід є цікавим, але дещо недоопрацьованим у розглянутих нами країнах (в такому разі, видається, варто побудувати ієрархічну систему, в якій необхідно виділити менш суспільно небезпечні та більш суспільно небезпечні способи, від яких, відповідно, буде залежати й тяжкість покарання). З іншого – необхідно більш ретельно проаналізувати: а чи взагалі впливає спосіб учинення цього злочину на кінцевий результат і, як наслідок, на ступінь суспільної небезпеки?

Доволі логічним є розгляд певної обстановки (бойова обстановка, військовий час, введення надзвичайного стану) як обтяжуючої обставини (КК Грузії, Азербайджанської Республіки, Республіки Вірменія), адже в такій ситуації порушення порядку комплектування збройних сил становить підвищену небезпеку, бо опосередковано впливає на боєздатність армії. Як нам видається, внесення подібної норми до КК України було б доцільним.

Список використаної літератури:

1. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print147754501007731>.
2. Уголовный кодекс Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://etalonline.by/?type=text&regnum=НК9900275#load_text_none_1_.
3. Уголовный кодекс Республики Молдова [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=331268&lang=2>.
4. Уголовный кодекс Грузии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://matsne.gov.ge/ka/document/download/16426/143/ru/pdf>.
5. Уголовный кодекс Азербайджанской Республики [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30420353#pos=0;0.
6. Уголовный кодекс Республики Армения [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.parliament.am/legislation.php?ID=1349&lang=rus&sel=show>.
7. Уголовный кодекс Республики Казахстан [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31575252#pos=0;0.
8. Уголовный кодекс Республики Узбекистан [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.lex.uz/pages/GetAct.aspx?lact_id=111457.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

Каторкін Роман Анатолійович – ад'юнкт кафедри кримінального права та кримінології факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Katorkin Roman Anatoliyovych – Postgraduate Student at the Department of Criminal Law and Criminology of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs;

KatorkinRoman@i.ua